

Porin perusturvan lausunto

Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan kustannusten korvaamisesta valtion varoista

Porin kaupungille on saapunut 19.9.2022 työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö liittyen Valtioneuvoston asetukseen kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan kustannusten korvaamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan kustannusten korvaamisesta valtion varoista 1§:ssä säädetään kunnalle maksettavan laskennallisen korvauksen määrästä. Sen mukaan kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta kotoutumislain 45§:ssä tarkoitetun toiminnan järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista siten, että korvaus on seitsemän vuotta täyttäneen henkilön osalta 2300 euroa vuodessa ja alle 7-vuotiaan osalta 6845 euroa vuodessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2023 alkaen kunnilta hyvinvointialueelle. Tästä johtuen kotoutumislakia esitetään muutettavan hallituksen esityksellä eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta.

Nykyisiin laskennallisiin korvauksiin esitetään uudenlainen jako. Esimerkiksi koska alle 7-vuotiaan lapsen kotoutumispalvelut painottuvat lähes kokonaan kunnan vastuulle, kunnan osuus nykyisestä laskennallisesta korvauksesta olisi 95% ja hyvinvointialueen 5%. Ja 7-17-vuotiaiden osalta kunnan vastuu olisi laajempaa kuin hyvinvointialueen, mutta hyvinvointialueella olisi kuitenkin myös merkittävää vastuuta omien palveluidensa osalta.

Kuntien vastuu 18-vuotta täyttäneiden osalta olisi laajempaa kuin hyvinvointialueiden, mutta myös hyvinvointialueilla olisi merkittävää vastuuta omien palveluidensa osalta. Kunnan osuudeksi nykyisistä laskennallisesta korvauksesta esitetään 85% ja hyvinvointialueen 15%.

Kaiken kaikkiaan tämä lakiluonnos täyttää Porin näkökulmasta sille asetetut tavoitteet. Perustavoite eli maahanmuuttajien yhdenvertaisuus ja tasa-arvoisuus näkyy vahvasti ja keinoina perustavoitteen toteutumisessa nähdään erityisesti työllisyys, osallisuus, hyvinvointi ja terveys. Kaikki kunnan ja hyvinvointialueen palvelut yhdessä vaikuttavat asukkaan kotoutumisen polkuun. Pori pohtii, että uudessa tilanteessa useassa kunnassa on varmasti luotava nopeasti uusia asiakastietojärjestelmiä ja koto- palvelumalleja.

Satakunnassa, useissa kunnissa kotoutumispalvelut ovat painottuneet sivistyksen (varhaiskasvatus ja koulu) sekä sosiaali ja terveystieteiden palveluihin. Näistä palveluista on haettu valtion korvauksia. 1.1.2023 kun kunnista irtautuu sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, kustannusten koonti ja korvausten hakeminen on molempien vastuulla eli kuntien ja hyvinvointialueiden. Esim. laskennallisten korvausten automaattisten maksujen tarkastus ja korvausten hakeminen pudokkaiden osalta tehdään sekä kunnilla, että hyvinvointialueella; työpanosta se vaatii riippumatta laskennallisten prosentuaalisesta osuudesta 5% tai 95%.

Porin kaupunki katsoo, että tulkkauksekustannukset tulisi korvata nykymallin mukaisesti eli todellisten kustannusten mukaan, ei osaksi laskennallista korvausta. Laskennallisten korvausten euromäärät pysyneet samansuuruisena ilman korotusta todella pitkään, vuosia. Mikäli tulkkauksekustannusten korvaus 1.1.2025 alkaen muuttuu osaksi laskennallisia korvauksia, myös tulkkauksekustannusten korvaus hyvinvointialueen osalta tarkoittaisi 5% ja 15%. Laskennallisia korvauksia tulee tarkistaa vähintään indeksin mukaisesti, myös siinä tapauksessa, mikäli tulkkauksekustannusten korvaus sisällytetään laskennallisiin.

Pori ehdottaa, että siirtymä korvausten määrään olisi porrasteinen, siten että kaikista korvauksista maksettaisiin vuoden 2023 aikana hyvinvointialueille 30% ja kunnille 70%. On todennäköistä, että ensi vuoden alussa eli 1.1.2023 kunnan kotoutumispalveluiden organisointi on vielä kesken ja kotoutujat ohjautuvat hyvinvointialueiden sosiaalipalveluihin. Vasta vuoden 2024 alussa otettaisiin ehdotettu malli (alle 7-vuotiaat 95%/5% tai/ja 18-vuotiaat ja sitä vanhemmat 85%/15%), jolloin kunnan kotoutumispalvelut toimivat täysipainoisesti.

Kunnan ja hyvinvointialueen tehtäväjako on lakiesityksessä tuotu selkeästi esille, mutta käytännön tasolla eri palvelujen tuottaminen saattaa pienillä paikkakunnilla tuottaa haastetta. Keskeiseksi nouseekin yhdyspintatyö kuntien ja hyvinvointialueiden kesken, jossa myös kolmannella sektorilla ja yksityisillä toimijoilla on iso rooli. Tällaista yhdyspintatyötä ja siellä luotuja hyviä ja ketteriä toimintamalleja palvelujen tuottamisessa tulisi jatkossa tukea myös rahallisesti valtion taholta.

Lopuksi Pori tahtoo nostaa esille myös ilman oleskelulupaa majoilevien henkilöiden tilanteen. Nk. paperittomat henkilöt ja perheet ovat valitettavaa todellisuutta myös Satakunnassa ja heidän hätämajoittaminen on usein sosiaali- ja terveystoimen vastuulla. Hätämajoituskustannuksiin on voitu jälkikäteen hakea korvauksia Kelasta. Pori tahtoo nostaa tämän haasteellisen asiakasryhmän myös korvausten osalta esille ja ehdottaa että jatkossakin hätämajoituskustannukset tulee korvata hyvinvointialueille kokonaisuudessaan Kelasta (tai kunnalle, mikäli majoituksen järjestäjänä jatkossa on kunta).

Porissa 12.10.2022